

Slovenija, od kod informacijska varnost tvoja?

Vse kaže in mnogotera znamenja pričajo, da v naši zasanjano lepi slovenski deželi mislimo, da primerno skrbimo za varnost osebnih podatkov. Hekerski oblaki, ki so obhodili že ves svet, in poznavalski vetriči, ki pihnejo tudi izven naših meja, imajo o tem svoje, malo drugačno mnenje.

Konec maja smo se slovenski državljani preko gričev, dolin in gora reformnih debat, sindikalnega boja in političnega kazanja mišic, v daljavi lahko zazrli tudi v dve pomembni uradni pritožbi, če nam je seveda bilo do tega. Ena se je pojavila v obliki letnega poročila Informacijskega pooblaščenca za leto 2005, ki je državljanom jasno in glasno povedalo, da je našim najbolj zaupanja vrednim državnim institucijam – sodiščem, zdravstvenim zavodom ter organom lokalne skupnosti - skrb za baze osebnih podatkov svojih državljanov ter upoštevanje zakonodaje svojih zakonodajalcev priljubljena kot majski sneg. Druga je bilo javno žuganje Banke Slovenije slovenskim bankam, zastavonošem najbolj varovanih finančnih podatkov v državi in poleg javne uprave najbolj varnostno glasnih, da se malo hecajo pri izvedbah svojih varnostnih projektov. Če podramatiziram, gre za izjemno resni uradni varnostni nezaupnici nekaterim, ki imajo licenco države, da upravljajo z intimnimi dnevniki o našem blagostanju, telesnih delih, lastnini, grehah ter družinskih in medsosedskih odnosih. Obe poročili posredno govorita tudi o tem, da si v državnih institucijah po svoje predstavljajo, kaj pomeni dejansko zavarovati osebne podatke državljanov in kako preprosto jim je kršiti zakonodajo, ki ureja to področje. Varnost osebnih podatkov državljanov v javni upravi je, ko lepe besede izzvenijo, med manj pomembnimi nalogami, ki se je prevečkrat lotijo po domače. Da vse zapišem, bo ena stran kolumne odločno premalo, a naj vsaj odkrušim vrh ledene gore.

Jasno vam je že, da boleham za najhujšo obliko digitalne paranoje, zato svojih osebnih informacij preko spleta nikoli ne dajem nikomur in pričakujem, da na spletu mojih informacij nihče ne objavlja. Predstavljajte si me torej na tisti deževen, tudi za upravjalce spletne strani reforme.si črn dan, ko sem uveljavljala državljanske pravice in uporabljala spletni portal e-uprave. Na stol me je prilepilo, ko me je po prijavi na eno od spletnih storitev prijazno pozdravila stran, ki mi je izklepetala mojo EMSO, davčno številko, natančen naslov ter elektronsko pošto. Le zakaj je vse to dostopno po spletu? Zagotovo teh podatkov niti v najbolj morastih sanjah nisem vpisovala v spletno bazo in so očitno priplavali na plan od nekod drugod. V strahu sem zavrtela mišji kolesček navzdol po strani, saj bi se prav lahko na strani znašli seznam vseh mojih bivših, davčna napoved ali zdravila, kupljena pred kratkim. Sicer so mi prijazno pojasnili, da bodo moje podatke brezpogojno varovali, a kaj, ko je po nekaj dodatnih klikih aplikacija graciozno crknila in v svojih poslednjih trenutkih izpljunila celostransko psovko sporočil o svoji boleznih, vključno z imeni in priimki javanskih razredov ter nekaj drugih malenkosti, ki so pripomogli k nesrečni smrti. Za navadne smrtnike so takšna sporočila o napakah neuporabne smeti, hekerji pa jih znajo učinkovito uporabiti. No, po tej prigodi se tudi ne upam motiti v iskalnih poljih in večkrat preverim, da pomotoma ne uporabim posebnih znakov, s katerimi bi stopila na sql ali kak drug vrivek, ki jih, kljub zagotovitvi o popolni varnosti, po spletnih aplikacijah mrgoli. Bi lahko pomotoma zasegla kak strogo varovan strežnik in si s tem rezervirala celico na Dobu.

Slovinci veljamo za sposobne ljudi. Vse naredimo sami. Sami postavimo svoje hiše, dolga leta smo sami popravljali avtomobile, sami sestavljamo Ikeine omare, sami programiramo, sami ne najdemo varnostnih lukenj. Tako ni čudno, da v javnih razpisih državne uprave za varnostno kritične rešitve ne zasledimo zahtev po neodvisnih varnostnih pregledih specialistov, torej revizij, ki so recimo v razvitem svetu ali pri finančnih poročilih nekaj samo po sebi umevnega.

Pred časom smo, tudi na zahtevo EU, kot najbolj pravoveren način uporabe državnih spletnih storitev ter komuniciranja državljanov z državo pompozno uzakonili digitalna potrdila, kar je dobro. Državni uradniki pričakujejo digitalno podpisana elektronska sporočila, če želimo od njih uradni odgovor, kar je tudi prav. A le zakaj so digitalna potrdila uradnih elektronskih poštnih naslovov dosegljiva kot pralni prašek v stari Jugi in zakaj je treba včasih prositi, da uradne osebe šifrirajo svoja uradna sporočila? Pričakovala bi, da bom poleg vsakega objavljenega e-poštnega naslova v javni upravi ugledala tudi povezavo na pripadajoče digitalno potrdilo. In kako to, da država Slovenija ob vseh izdatkih ni bila sposobna izpljuniti nekaj sto dolarjev za tako strežniško potrdilo za sigen-ca strežnik, da bi mu brskalniki takoj zaupali? Ah, saj res, mi hočemo vse sami. Raje nas bodo navadili, da ni nič narobe, če brez posebne pozornosti klikamo po varnostnih alarmih, čeprav nas le-ti na glas opozarjajo, da je nekaj hudo narobe ravno z varnostjo. Če je lahko tako na državnem portalu, namenjenemu informacijski varnosti državljanov, je pač že vse OK, tudi če se pri kakem drugem »varnem« strežniku odločimo za nevarnejšo od možnosti. Kdo pri zdravi pameti pa redno preverja pristnost strežniških potrdil?

Komaj sem se prav zagrela, mi že zmanjkuje prostora, a brez omembe biometrije ne bo šlo. Za biometrične potne liste bomo kmalu masovno puščali digitalne posnetke naših najbolj edinstveno prepoznavnih delov po upravnih enotah, da se bodo stekali na en kup – v taistih upravnih enotah, ki niso sposobne niti registrirati

osebnih podatkov, kot to jasno določa zakon. Kako naj jih torej v resnici zelo skrbno očitvajo? Prstni odtisi so že sedaj pomemben dokazni material na sodiščih. Posel ruskih hekerjev se bo geografsko razširil čez naše lepe hribčke, tako da boste lahko po spletu naročili silikonski ponaredek svojega ali sosedovega kazalca, če ga boste že iz kakršnegakoli razloga potrebovali. Tudi kdo drug ga bo lahko, digitalni zapis bo verjetno tako dostopen na naših »varnih« strežnikih.

Stanka Šalamun, Sistem jul.-avg. 2006